

Altisme, /e mund' a <e>spill, - per què Déu lo ama», i més enllà *proïsme* rimant amb *baptisme*, Francesc Prats (a. 1487), Bover, *BiEscrBal.*, 160.50.6, 161.62.1. «Que ton pare sia damnat / gran rahó és, / puix tan lleig pecat / ha comès contra'l *prohisme*, / car no pertany a qui té crisme / fer actes tals; / mes ¿què culpa tens en los mals / qu'ell haja fet / ---?», *Cobles del Venturós Pelegrí* (S. XVI).

En fi, avui en dia la única forma de què ens ha quedat memòria és *proïsme*; val a dir que és només, pràcticament en la llengua escrita: «Jo sent dir qu'en temps passat / al *proïsme* 'l ric amava» en el poeta popular menorquí J. Vivó († 1780, Camps Merc., *Folkl. Men.* I, 223). «Si alguna vegada 'l pres escriu que'l ranxo és molt dolent --- la consciència demana a crits el sacrifici. — «Ama al *proïsme* com a tu mateix». Mentida! Més que a tu mateix has d'estimar-lo, si no vols que'l remordiment et corsequi. Sacrifica't --- No mengis tu, i dóna-li an *ell* el teu menjar ---», Coromines (*Presons Imag.* II, p. 26).⁷ «I ara! — saltà l'avi Mauva—. --- És pecat, abusar de sa caritat des *proïsme*», Ruyra (*Pinya de Rosa* II, 101).

En lloc de *pròximament* apareix *probismament* en el *Tirant de Galba* (Ag. IV, 68.9). Quant a *pròxim* com a adjectiu a la manera moderna, és innovació llatinitzant tardana, que no apareix fins a 1599 [«la tunc *pròxima* festa»; i Lacav.]. I, perdut el sentiment d'un superlatiu, ha pres simplement el sentit de 'proper', sense noció comparativa ni menys superlativa: els parlants li ajunten avui *el més* quan li volen sentit verament superlatiu: «els més *pròxims* altars» 1732 (Sta. Coloma de Queralt). Això, però, ja havia començat en el llatí més tardà i en el baix llatí més clàssic: *proximus* adv. «piu vicin» es troba en Dante (*De Vulg. Elo.* II, IV, 3) i ja l'assenyalen en la *Itala* i en Minuci Felix. *Proximal* [StVicentF]. *Proximitat* [Cròn. del Cerimoniós]. *Aproximar* [Lab. 1839]; *aproximació* [id.]; *aproximadament*; *aproximador*. *Aproximatiu*.

De *PRŌXĪMUS* es deriva un verb per via popular en el sentit de 'apropar-se': «per què él s'*aproxmave* a la Passió que devie redre en Jherusalem --- ja veng él en les ciutatz qui són en riba de mar», *Hom.*, 7v1. *Apruixmar* fou usat també per Cerverí de Girona (veg. el treball de Nicolau d'Olwer, en la *Rev. de Cat.* IV, 127). *Aprusmar-se*, *apruymar-se*, *apru(i)xmar* o *-ar-se* són les variants que trobem en les *VidesR* (glossari). «Con l'ànima de mon cos s'*aproismà* d'anar en infern», «els s'*aproisma* e s'acostan si els verían negú en la nau», Reixac (*Questa*, 97.25, 150.30, traduint «estoit apareillee d'aler», «se traient plus pres»), i encara «*aprobismaren* en un castel», s'*eproismà*, 175.5, 193.10. «Per què, doncs —dix ell—, perds aquest poc temps que has? Espatxa, que l'hora s'*aproisma*. E si breument no ho dius, temps me farà a respondre», BMetge (*Somni* IV, 151.19, on manquem de tota base per accentuar-ho en la *i* com es fa en l'ed. de NCL.). En el S. XV-XVI ja és més probable que hi hagués dièresi: «lo dit senyor *aprobismant-se* a la mort, per lo revertent mestre March Bergua del ordre dels frares menors fou desenganat de la sua mort», PJComes, *Li. de* ⁶⁰

Coses Asseny., 279.

De *pruixme* es troba rarament un derivat *pruixmà(n)*: «deu-se seguir en totes coses, axí com de la demanda en lo sobredit *pruixman* paràgraf», *CostTort.* (Ol., p. 24); forma anàloga a l'oc. ant. *prosmān* «proche, prochain, précédent», gascó ant. *prosmà* adj. m. i f. (-ANA dóna regularment -ā en gascó) a. 1279 (*Cart. d'Ossau*). Per encreuament entre aquest i l'oc. ant. *propdan* (PROP-ITANUS) resultà la variant oc. antic *promdan* (PDPF), del qual trobem també algun cas en les *VidesR*: «la vou és *prumdana* de la paraula», «Sent Joan fo *prumda* de Jhesucrist», 126v3.

¹ Cf. la nota 36 de l'edició d'*EntreDL* I, 137. Per a la -b < -p- intervocàlica, que era normal en l'època, arcaisme fonètic (no «ortogràfic», *AlcM*), veg. la meua nota de la recensió de l'ed. Molho, en el *Bull. Hisp.* LXIII (1961). — ² Així § 5, NCL. II, 32.21. Però l'ed. Buchon-Coroleu portava *prop la host*, i, en aquesta part, l'admirable ed. de Coll no ha comptat sinó amb un parell de mss. — ³ El sentit de 'després' és típic dels parlars occitans (rar en cat. i només ross.), si bé allà també hi ha tant o més sovint el de 'proximitat', i apareix igualment en l'ús adverbial: «es aquest que *aprop* se seg en queste carte» a. 1313, *Libre Vert* de Benasc, p. 124. D'això resultà la forma llgd. *prep* (o a *prep*), contaminada per *près*. — ⁴ No deu ser cas únic: probablement així degué néixer, en direcció invertida, *carrerancs* en lloc de *carreranys*. — ⁵ *Veer* sembla ser una conjectura errònia d'Alòs, car el text que reporta Jer. Rosselló (*Obras Rim. de R. Llull*, p. 334) és *proixme ver*. És clar que *ver* no és possible lingüísticament, i 'veure' aquí no convé: la idea és evidentment 'honrar Déu i tenir caritat per al proïsme'. — ⁶ El ms. d'Urgell porta sempre *proïsme*, el de Venècia algun cop aquest però més sovint *pruisme* o *pruyme*. — ⁷ L'autògraf porta *pròxim*. Pugué ser, doncs, per consell del seu amic Emili Guanyabens, corrector de «L'Avenç», que es decidí a canviar-ho en *proïsme*. Però segur que no ho hauria fet, si ho hagués trobat massa antiquat.

Propà, V. *propioníc* *Propagable*, *propagació*, *propagador*, *propaganda*, *propagandístic*, *propagar*, V. *pau* *Propalació*, *propalador*, *propalar*, V. *palès* (nota) *Propargil*, V. *propioníc* *Proparoxítion*, V. *oxítion* (ÒXID) *Propassar*, V. *pas* *Propdit*, V. *dir* *Propè*, V. *propioníc* *Propedèutic*, V. *pedagog* *Propejar*, V. *prop* *Propellir*, V. *expellir* *Propenc*, V. *prop* *Propendir*, V. *penjar* *Propenil*, V. *propioníc* *Propens*, *propensió*, V. *penjar*

PROPI, pres del ll. *prōprius*, 'propi, pertanyent a algú o a alguna cosa'. □ 1.ª doc.: Ss. XII-XIII.

«Atressí pot hom pendre per sa *pròpia* auctoritat cavall e tota cavalcadura», *CostTort.* (Ol., p. 55). Com a terme de dret feudal expressava el vassall directe d'un gran senyor: «aquels --- qui són hòmens *propis* del senyor Rey», ross., a. 1308 (RLR VIII, 51).

Com veiem, la dissimilació que eliminà la segona r